

Danske førstedame i eventyrbyen

Da shah Reza Pahlavi af Iran i oktober 1971 fejrer 2500 – året for grundlæggelsen af styret, sker det med et brag af en fest med statsoverhoveder fra hele verden. De to store borgerlige aviser i Danmark syder af begejstring over kongeparrets deltagelse i det Berlingske kalder århundredets fest.

Det danske kongepar er i fokus da Jyllands-Posten og Berlingske dækker den iranske shahs fejring af 2500 året for Kyros den Stores grundlæggelse af det iranske imperium. Ved den ugelange festlighed, som ifølge Berlingske foregår »i 1001 nats eventyrbyen Persepolis«, er den danske dronning Ingrid så heldig, at være ballets førstedame og blive ført til bords af shahen selv til gallamiddagen med dens 500 gæster. Også JP omtaler d. 12/10 startskuddet på festlighederne i en lille artikel fra RB. Til lyden af en æressalut på 101 kanonskud ved det historiske Persepolis kunne shahen sætte sig selv i scene som den naturlige arvtager til riget og »lagde en dobbelt krans ved mausolæet for shah-dømmets grundlægger, Kyros den Store«. Det danske regentpar »ankommer med særfly fra København« til shahens selvfejring, som afholdes i byen Shiraz, »hvor der er rejst en kostbar teltby, som skal huse statsoverhoveder fra det meste af verden«. D. 14/10 bringer JP med store typer på forsiden den glædelige nyhed: *Dronning Ingrid shahens borddame*. Artiklen fra RB beretter jublende at kongeparret, som følge af rangforordningen blev »indlogeret i den næstfornemst placerede af de kostbare teltboliger« med kongeparrets vimpel på toppen. Det er ikke almindelige telte, eneherskeren har bekostet, men cirkelrunde telte med guldindrammede døre. Dronning Ingrid er shahens borddame fordi Kong Frederik er den næstfornemste gæst ved festen.

Kaviar og pigtråd

Men er alt kun fryd og gammen i den overdådige teltlejr? Ifølge et kort telegram fra RB, *Shah-fest bag geværer og pigtråd*, som JP bringer d.15/10 på s.9 er »verdens formentlig mest luksuriøse bord med kilovis af kaviar og andre delikatesser« omgivet af pigtrådshegn og soldater. Dette telegram beretter ikke hvorfor det skulle være nødvendigt, men en lille artikel fra The Economist på samme side bringer en del af forklaringen: De massive sikkerhedsforanstaltninger skal forhindre den voksende by-guerilla bevægelse i at nå frem til festlighederne. Men spørgsmålet om by-guerillaen er ikke det som bekymrer avisen – det er snarere at shahens »voksende ry som en seriøs statsmand, der har været banebrydende for sit lands udvikling« er i fare med den overdrevne fejring.

Som en sikkerhedsforanstaltning har styret interneret mellem 600 og 1000 personer, og når guerillaen falder i sikkerhedspoliets hænder bliver de ifølge The Economist »slemt maltrakteret«.

Berlingske bringer intet der beskæftiger sig med landets politiske situation eller afviger fra den eventyrlige fortælling.

Et land blandt mange andre

Som tidligere beskrevet i Information var de borgerlige avisers dækning af Iran inspireret af 1001 nats eventyr. I 1967 var det en overdådig kroning, hvor diamanter og juveler spillede hovedrollen, i 1971 var det danske kongepar centrum i eventyret. I dette Persiske eventyr er der dog nogle enkelte skyggesider, som JP omtaler i en leder 16/10. F.eks. er der ikke »tvivl om, at hans (shahens) politiske modstandere har

sværere vilkår end oppositionen i det danske folketing«. Dette i land, som af sikkerhedsmæssige årsager internerer 1000vis af mennesker, »hvor de fleste vil blive løsladt igen så snart festen er overstået«. Lederen har også bekymringer ved den overdådige fest i et land der «burde have eksporteret kaviaren og i stedet f.eks. indført læger«.

Når dette er sagt må »konklusionen ikke blive en samlet nedvurdering af Persien«, for ifølge lederen er Persien et land, hvor »retskafne embedsmænd bekæmper korrupsion, dristige politikere driver på med reformer, ingeniører bygger fabrikker«. I denne positive stemning opfordrer lederen læseren til ikke at forse sig på Persien, og indse at det ikke er et særligt behageligt styre, men »det er de østeuropæiske, mange latinamerikanske og flere afrikanske heller ikke«. Faktisk mener lederen, at »det meste af verden i virkeligheden er uacceptabel fra en eller anden synsvinkel«. Vi i Danmark kan hvile i vores eget eventyrland, velvidende at »Persien (og Bulgarien og Portugal og Sydafrika) er reglen, mens vi er blandt de ikke ret mange undtagelser«.

Information

Informations dækning af jubilæet begynder d.9-10/10 med en anmeldelse af shahens egen bog *Shahen af Iran: Den hvide revolution* af *lmr*. Bogen er shahens forsøg på at tage æren for de moderniseringsbestrebelse som styret satte i værk fra 1963, også kaldet den hvide revolution. Ifølge *lmr* er denne ”revolutions” hovedsten et forsøg på at omdanne feudalherrerne til et industriborgerskab gennem ekspropriering af land, som småbønder derefter kan købe. *Lmr* ser dette som en metode til afværgelse af truende bonderevolter. Samtidig undgår shahen behændigt at omtale »hvordan USA reddede hans styre ved at arrangere et kup mod ministerpræsident Mossadeq i 1953«. Bogen er på ingen måde hele historien om Irans nyere historie, men snarere et indblik i de metoder »hvormed shahen prøver at stabilisere sit styre«. Afslutningsvis mener *lmr*, at der er pinligt, at bogen udgives som led »i de temmelig let gennemskuelige bestrebelse for at lobhudle shah-styret«.

Dækningen fortsætter 12/10 på forsiden under rubrikken *Den nye kulturminister har nu aflyst Iran-udstilling*. I artiklen påpeger *Vilby*, at kulturministeren har taget en planlagt og færdig udstilling om Iran gennem 2500 år på Nationalmuseet af plakaten med begrundelsen, at en objektiv formidling af forholdene i Iran ikke kan gennemføres, hvis »udstillingen blev gennemført netop nu, hvor dens afholdelse på uheldig måde er kædet sammen med sådanne politiske betragtninger, som den netop skulle være uafhængig af«. Modsat Jyllands-Posten og Berlingske beskæftiger Information sig dybere med de faktuelle forhold i Iran. Gennem to helsides artikler 12/10 og 13/10 skriver Lars Møller-Rasmussen om shahens styre. D.12/10 på s.2 under rubrikken *Iran – et land hvor neutralitet er vanskelig*, beskriver han hvordan to forskellige billeder dominerer fortællingen om Iran: shahens glansbillede overfor oppositionens skræmmebillede. Uanset hvordan man ser på det ,var Iran »nykolonialismens øvelsesterræn par excellence i Mellemøsten«. Samtidig havde Iran også den tvivlsomme fornøjelse af »at være skuepladsen for den kolde krigs første store konfrontation mellem USA og Sovjetunionen« i 1946 hvor USA for alvor begyndte at udvise interesse for landet.

Historien om Iran er også historien om efterkrigstidens globale kamp om olie. Da Mossadeq blev ministerpræsident i 1951 var hans første handling at nationalisere Irans olie, hvilket førte til en britisk ledet boykot. Da Mossadeq i 1953 krævede kontrol med hæren, afsatte shahen ham ved dekret, men denne handling var ikke populær: »Folkemængden i Teheran kogte over, shahen måtte flygte til Rom, og

demonstranter væltede statuen af hans far«. Den unge amerikanske efterretningstjeneste CIA trådte derefter i karakter og forberedte et statskup. Det kom »pludseligt til velorganiserede demonstrationer i Teherans gader til fordel for shahen og den 19. august kunne general Zahedi med forbavsende lethed styrte Mossadeq ved et kup. Shahen kunne vende tilbage til tronen«. Den amerikanske adgang til olien var dermed sikret, og en ny fase af Irans historie kunne begynde » - med USA som den dominerende fremmede magt«.

D.13/10 bringer Information anden del af serien om Iran under rubrikken *Iran: Hvid revolution eller sort reaktion?*, også skrevet af Lars Møller-Rasmussen. Ifølge artiklen er hovedhjørnestenen i shahens "hvide revolution" en jordreform hvor »Godsejernes jordbesiddelse blev begrænset, den overskydende jord tvangseksproprieret og overdraget bønderne. Herremændene fik erstatningen udbetalt i aktier i hidtil statsejede industrier. Landarbejderne, der var blevet husmænd, fik ganske vist favorable kreditter, men skulle selv betale for jorden«. *Lmr* citerer Der Spiegel, som skriver at småbøndernes »lod utvivlsomt blev forandret i de sidste otte år gennem den hvide revolution. Den har næppe forbedret deres liv«. Hvis forholdene ikke er blevet bedre for småbønderne er det »til overflod lykkedes at skabe en ny klasse af industriherrer«, og et by – proletariet. For disse arbejdere i den nye industri er »Strejker forbudt, og det talstærke politi og militær sættes med mellemrum ind mod arbejderuroligheder«. Videre skriver *lmr* om en episode i Teheran, at politiet skød og dræbte arbejdere, som krævede den ved lov fastsatte mindsteløn på 12 kr. om dagen. Shahens metode til at nedkæmpe den indenlandske opposition er et omfattende sikkerhedsapparat. Ifølge *lmr* består det af 60.000 politifolk organiseret i Sikkerhedspolitiet SAVAK, »hvis tortur er blevet fordømt af Amnesty International«, og en hær med 160.000 soldater. Penge til den omfattende industrialisering og sikkerhedsapparatet kommer hovedsagligt fra olie, som dermed udgør ryggraden i Irans økonomi.

Avisen bringer samme dag en leder på bagsiden, hvor skribenten lufter den holdning »at det er 50 –året for shahens families magtovertagelse i Iran, man skal fejre i Persepolis langt snarere end 2500 –året for rigets "grundlæggelse" ved kong Kyros«. Samtidig stilles der spørgsmålstegn ved det danske kongepars deltagelse og rejse til Iran, som er under helt ekstraordinære sikkerhedsforanstaltninger på grund af nogle bebudede protestdemonstrationer. Ifølge lederen ville det have været korrekt hvis kongeparret, ligesom mange andre danskere, »havde fundet dansk neutralitet såre passende fra det øjeblik, festens kvalmende overdådighed blev kendt. Det kniber med at opfatte rejsen som privat!« Lederskribenten så sig nødt til repræsenteret ved lejligheden.